

από συνεδρία σε συνεδρία αλλάξαν γιατί το κρίσιμο υποσύνθημα δεν ήταν κάθε φορά το ίδιο.

Επιχειρήσαμε να ξεκαλειδώσουμε τα αδιέξοδα και τα διλήμματα της Ιφιγένειας, γνωρίζοντας ότι θα έπρεπε να δώσουμε ταυτόχρονα χώρο και χρόνο στα υποσυστήματα που την περιβάλλουν (πατέρας – σύζυγος, μητέρα – σύντροφος), για να αναπνεύσουν και να αναδιοργανωθούν.

Όπως θα έχει γίνει σαφές στον αναγνώστη, από τις περπτώσεις του Χρίστου και της Αριάδνης, οι οικγενειακές παρεμβάσεις είναι πολύντιμες στο πρώτο ψυχωτικό (ψυχωτικόμορφο) επεισόδιο, συνδυαζόμενες με φαρμακευτική αγωγή. Στην περίπτωση της Ιφιγένειας τα φάρμακα αποκαλείστηκαν γιατί την φιλοξενήσαμε σε ασφαλές πλαίσιο, η κλινική της εικόνα δεν ενείχε επικινδυνότητα και η βελτίωσή της ήταν σταθερή και ταχεία.

Σε κάθε περίπτωση, η προσέγγισή μας δεν εγγυάται μόνιμα την επιθυμητή έκβαση. Απαιτείται μακρά μετα-παρακολούθηση, κάτι που επαφίεται στη συνάρθρωση των υπηρεσιών υγείας και στο κατά πόσον αυτές μπορούν να διασφαλίσουν το συνεχές της θεραπευτικής φροντίδας (βραχεία ψυχιατρική νοσηλεία ↔ κοινοτική υπηρεσία ψυχικής υγείας ↔ λουπές ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες).

ΤΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ

Ο Ηρακλής, 30, ετών μαχόταν εδώ και πέντε χρόνια με εχθρούς: Αόρατους και ορατούς. Τους αόρατους δεν μας τους κατονόμασε. Οι ορατοί; Ήταν η αδελφή, η θεία, ο εξάδελφος και, ενδεχομένως, οι γονείς. Όλοι τους συνωμοτούν και τον εγκλείουν κάθε τόσο στο Ψυχιατρείο, με τελικό σκοπό να σφετεριστούν την παρουσία του.

Πρόκειται για την 6^η νοσηλεία. Όλας με εισαγγελική εντολή. Μετά από κάθε νοσηλεία διέκοπτε την φαρμακευτική αγωγή και σύντομα υποτροπιάζε. Αυτό οδήγησε σε νέα νοσηλεία, κ.ο.κ. Πρόκειται για το «συνδρομίο της περιστερομένης πόρτας». Επειδή ο Ηρακλής εργάζεται σε ευαίσθητη υπηρεσία, αυτή τη φορά ο αρμόδιος εισαγγελέας έδειξε ιδιαίτερη μέριμνα: Επέβαλε τη μεταφορά του από άλλο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο, στο οποίο είχε ήδη εγκλειστεί, στο Αι-

γνήτριο, προσδοκώντας προφανώς, καλύτερο αποτέλεσμα.

Την παραμονή του εγκλεισμού ο Ηρακλής είχε ανέβει στην ταράτσα δημόσιου κτιρίου, όπου και τον συνέλαβαν. Πέφασε τη νύχτα σε ένα παγκάκι έξω από το δικαστικό μέγαρο.

Κατά την εισαγωγή του στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (ΤΕΠ) του Αιγινήτειου ο Ηρακλής ήταν διεγερτικός, με απειλητικές κινήσεις του σώματος, εχθρικός προς όλους. Μας κατηγορούσε για παράνομη σύλληψη και κράτηση και μας απειλούσε με προσφυγή σε εθνικά και υπερεθνικά όργανα υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αδύσησαμε την αντιφυλακτική φαρμακευτική αγωγή του «στο ταβάνι», χωρίς όμως αποτέλεσμα, παρότι η Αθήνη ήταν ασφαλής (ενέσεις και σταγόνες από το στόμα). Ήταν σαν να χορηγούσαμε νερό.

Συμπληρώθηκε ένας μήνας νοσηλείας με τον Ηρακλή να μη συνομιλεί με κανέναν από τους «συγκρατούμενους» του, ούτε με τα μέλη του προσωπικού, να χτυπά τις πόρτες, σαν να θέλει να τις σπάσει και να απειλεί τους υπευθύνους του εγκλεισμού του. Προσκαλέσαμε την οικογένειά του σε μία συνεδρία: Η αδελφή ξει μαζί του, εργάζεται σε ιατροκοινωνική υπηρεσία, είναι φροντιστική για αυτόν, αλλά όταν ο Ηρακλής βρίσκεται σε υποτροπή, δεν της επιτρέπεται να μπαίνει στο δωμάτιό του και κρατάει εκείνος το

κλειδί. Οι γονείς ζουν στην επαρχία. Τόσο αυτοί, όσο και η θεία είναι υποστηρικτικοί προς τον Ηρακλή. Στην οικογενειακή συνεδρία έγινε σαφές ότι η ισχυρή περιουσία αποτελείται από αγροτεμάχια, από την συνδιοκτησία των οποίων η αδελφή είχε ήδη παραιτηθεί εγγράφως. Στη συνεδρία συμμετείχε και ο ίδιος, αρνήθηκε όμως να πάρει τον λόγο.

**Το αδιέξοδο δίνει τόπο
σε αντιουμβατικές παρεμβάσεις**

Στην επόμενη εβδομαδιαία επίσκεψη του Τμήματος υποδεχθήκαμε τον Ηρακλή διαφορετικά: Οι συνεργάτες μου διατάχθηκαν ημικυκλικά, με εμένα στο μέσον. Όταν εκείνος εισήλθε (αρνούμενος, όπως πάντα, να καθίσει) άρχισα να του εκφωνώ αργά και με επισημότητα το κείμενο που είχα ετοιμάσει:

«Σήμερα δεν χρειάζεται να σου κάνουμε ερωτήσεις, γιατί έχουμε σκεφθεί: θα πρέπει να έχεις σημαντικούς λόγους να επιμένεις σε αυτά που εκτοξεύεις κατά των δικών σου. Δεν γνωρίζουμε τους λόγους σου, γιατί δεν ξανοίγεται, αλλά τους σεβόμαστε. Μας έχεις φέρει σε δύσκολη θέση. Από τη μία δεν μπορούμε να σου δώσουμε εξιτήριο, γιατί αυτό θα συνοδεύεται με την γραπτή αναφορά μας προς την Εισαγγελλία ότι υπάρχει βελάτωση, κάτι που είναι ψευδές. Από την άλλη δεν μπορούμε να παραλείψουμε τη νοση-

Λεία σου εδώ, γιατί αυτό είναι ένα Τμήμα Βραχείας νοσηλείας. Ούτε μπορούμε να σε στελιούμε πίσω στο Ψυχιατρείο από όπου μας ήλθες, γιατί αυτό σημαίνει ότι παραδεχόμαστε την ατοτυχία μας. Ζητάμε λοιπόν τη βοήθειά σου. Δεν βρήκαμε παρά μόνον ένα τρόπο: Σου προτείνουμε να διατηρήσεις τις πεποιθήσεις σου, αλλά να υποκριθείς ότι έχεις παραιτηθεί από αυτές... Ξέρουμε ότι αυτό είναι δύσκολο για σένα... σε έναν άνθρωπο απόλυτα ευθύ και απόλυτο, όπως εσύ, δεν ταιριάζει το θέατρο... όμως αυτός ο δρόμος συμφέρει σένα, συμφέρει και εμάς».

Είδαμε τον Ηρακλή για πρώτη φορά να φεύγει χαμογελώντας και σχολιάζοντας απορριπτικά: «Αυτά είναι γελοία πράγματα».

Στις επόμενες 2-3 ημέρες η συμπεριφορά του άλλαξε. Τα φάρμακα μειώθηκαν και οι οικείοι προσήλθαν σε νέα οικογενειακή συνεδρία. Όλοι συμφώνησαν ότι ο Ηρακλής μπορεί να επιστρέψει σπίτι, και έτσι το εξιτήριο δόθηκε 10 περίπου ημέρες μετά από την αντισυμβατική παρέμβαση. Διάγνωση εξόδου: «Παρανοσιδής σχιζοφρένεια». Διαφορική διάγνωση με «παραληρητική διαταραχή».

Σε επικοινωνία με τους οικείους του, έξι περίπου μήνες μετά την έξοδό του από το ΤΕΠ, πληροφορήθηκα ότι πέταξε τα φάρμακα σχεδόν αμέσως μετά το εξιτήριο και αρνήθηκε οιαδήποτε ψυχιατρική παρακολούθηση. Επέστρεψε στην εργασία του, όπου οι

πρωιτότατοι δήλωσαν ικανοποιημένοι με την συνεργασιμότητα και την απόδοσή του. Επαλήθευσε ομαλή συμβίωση με την αδελφή, χωρίς να ανοίγει κάποια συζήτηση γύρω από παρουσιακές εκκρεμότητες, κ.ά. Ανέλαβε και απογευματινή μερική απασχόληση για να συμπληρώνει το εισοδήμά του.

Σχόλιο

Παρά διάλογος με τον άνθρωπο με ψύχωση: Η ψυχιατρική μας διδάσκει ότι η ψύχωση συνεπάγεται απώλεια του ελέγχου της εξωτερικής πραγματικότητας, αλλά και της επίγνωσης αυτού (εναυσθησίας). Αν είναι έτσι, ο διάλογος είναι περιττός. Τον λόγο έχουν οι βιολογικές θεραπείες (κυρίως τα ψυχοφάρμακα) οι οποίες επαναφέρουν το άτομο με ψύχωση στον κόσμο της δικής μας πραγματικότητας. Όμως δεν είναι έτσι: Σε όλες, σχεδόν, τις περιπτώσεις ο άνθρωπός μας πατάει σε δύο βάρκες: Στην δική του (ψυχωτική) εμπειρία και στην συμβατική (τη δική μας) αντίληψη του κόσμου. Αυτό μας δίνει το πλεονέκτημα της επικοινωνίας μαζί του. Ο «ασθενής» δεν έχει κόψει τις γέφυρες. Επικοινωνεί όμως με αντιφάσεις, π.χ. κάποιος με διωκτικό παραλήρημα προσφεύγει απειλούμενος στον ψυχίατρο και όχι στον αστυνόμο. Σύμφωνα με τον ορισμό του παραληρήματος κάθε προστάθεια λογικής ανασκευής του ατοτυγχάνει και

μάλιστα μπορεί να το ισχυροποιεί. Συνεπώς, αν ο θεραπευτικός λόγος γίνει (φαινομενικά) αντιφατικός, μπορεί να αποκτησει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας. Αλλά, ήδη, έχουμε εισέλθει στον χώρο του «παράδοξου». Το παράδοξο συνίσταται σε αντιφάσεις που είναι συγχρόνως αληθείς και ψευδείς (G. Priest) ή αληθείς και ορθολογικά αποδεκτές (διαδηθισμός).¹⁹ Κατά τον P. M. Sainsbury το παράδοξο είναι ένα φαινομενικά απαράδεκτο συμπέρασμα που παράγεται με φαινομενικά παραδεκτό συλλογισμό και φαινομενικά παραδεκτές προκειμενες. Μπορεί να πρόκειται για σύγκρουση συλλογισμών όπου, με τη χρήση των ίδιων κανόνων λογικής, από τον ένα προκύπτει μια πρόταση αληθής και από τον άλλον μία παράλογη. Το λογικό παράδοξο έχει ασταχορήσει τη φιλοσοφία και, εν πολλοίς, τους μαθηματικούς. Είναι ένας ανεπίλυτος γρίφος, μία σταζόκεφαλιά.

¹⁹ Ο διασημότερος των σοφιστών Πρωταγόρας εκπαίδευσε τον Εύαθλο, με την συμφωνία να του καταβληθούν τα διδάκτρα όταν ο πρῶτη μαθητής θα κερδίσει την πρώτη του δίκη. Όμως ο Εύαθλος δεν εμφανίστηκε ποτέ σε δικαστήριο, οπότε ο δάσκαλος τον απείλησε με αγωγή: Έτσι και αλλιώς θα με πληρώσεις. Γιατί αν κερδίσω τη δίκη, επειδή θα το έχει αποφασίσει το δικαστήριο. Αν χάσω, επειδή θα έχεις κερδίσει την πρώτη σου υπόθεση (κατά την συμφωνία μας). Ο Εύαθλος (ως καλός μισήτης) απάντησε: Έτσι και αλλιώς δεν θα σε πληρώσω: Αν κερδίσω τη δίκη επειδή έτσι θα έχει αποφανθεί το δικαστήριο. Αν χάσω, επειδή δεν θα έχω κερδίσει ακόμη την πρώτη μου δίκη (κατά την συμφωνία μας).

Το θεραπευτικό παράδοξο στην εφαρμογή του αποτελείται από τεχνικές φαινομενικά αντίθετες προς τους σκοπούς της θεραπείας, που έχουν όμως σχεδιαστεί, ακριβώς για να τους επιτύχουν.²⁰ Το παράδοξο μήνυμα παράγει σύγχυση και αμηχανία που σε περτυώσεις όπως του Ηρακλή επιφέρει θραύση της απόλυτης βεβαιότητας, και μια τέτοια είναι το παραλήρημα. Η αντισημαβτική παρέμβαση στον Ηρακλή ενείχε παραδοξότητες:

- Μετονομάσαμε το παραλήρημα σε «πεποήσεις» και τον παροτρύναμε να τις διατηρήσει με σκεπτικό ότι έχει σοβαρούς λόγους να τις πρεσβευεί, μολονότι δεν μας έχει γνωστοποιήσει. Με τη δόξαση αυτή, υπονοήσαμε ότι αυτός

²⁰ Η πρώτη φορά που ήλθα αντιμέτωπος με τον γρίφο του παράδοξου ήταν όταν με επισκέφθηκε ένας εξαιρετικά ευνοεθής και τελειομανής δημόσιος λειτουργός σε απόγνωση: Μεταβίνοντας στην εκκλησία για την λειτουργία της Κυριακής, όπως συνήθιζε, ασπίστηκε τα εικονίσματα. Εκείνη τη στιγμή του ήθε στα χείλη φοβερή βλασφημία για τον Χριστό και την Παύλιν. Παρακολούθησε την λειτουργία με δυσκολία. Την επόμενη Κυριακή το φαινόμενο επαναλήφθηκε με μεγαλύτερη ένταση. Οι ενόχες και η αγωνία κορυφώθηκαν. Του χορήγησα το κατάλληλο φάρμακο και αποχωρήσαντας τον του είπα: Μην ανησυχείτε, στην επόμενη συνάντησή μας θα είστε καλύτερα. Εκείνος στάθηκε σαν κεραυνόληκτος και μου απάντησε: Τώρα με καταστρέψατε. Μου ήττατε την επόμενη φορά να είμαι καλά (!...). Σήμερα έρω τι θα ήπρετε να του πω: Μην φοβηθείτε αν στις επόμενες ημέρες δεν είστε καλά ή χειρότερα. Είναι προβλεπόμενο...

ελέγχει το παραλήρημα και όχι το παραλήρημα αυτόν, κάτι που ισοδυναμεί με αφοσιωμό του ιατρικού μοντέλου.

- Του αποκαλύψαμε ότι είμαστε σε αδιέξοδο, δηλαδή παραιτηθήκαμε από τη θέση ισχύος που κατέχουμε.
- Του ζητήσαμε να μας βοηθήσει να βγούμε από το αδιέξοδο, αντιστρέφοντας έτσι τους ρόλους που έχουμε, εμείς και αυτός, στο παιχνίδι εξουσίας.
- Η ψυχιατρική συμπτωματολογία δεν είναι αυτή που καθορίζει τη σχέση μας, αλλά η ανάγκη συνεννόησης και συνδιαλλαγής με την ανθρώπινη ιδιότητά μας και από ισότιμη θέση.

Ποια αναμένουμε να είναι η ανταπόκριση του δέκτη (Ηρακλή) ενός τέτοιου μηνύματος;

Εάν συμφωνήσουμε ότι τα ανθρώπινα συστήματα είναι πληροφοριακά ανοιχτά, αλλά εγχειρηματικά (επιχειρησιακά) κλειστά, τότε προσδοκούμε ότι ο δέκτης θα επεξεργαστεί το μήνυμα εφόσον αυτό δεν τον απειλεί. Εμείς (οι θεραπευτές) προτείναμε ανακωχή με όρους «win - win». Αν και εκείνος βρίσκεται σε αδιέξοδο, είναι πιθανό να την αποδεχθεί. Εκάθου με ότι βρίσκεται σε αδιέξοδο: Έχει παγιδευτεί σε μια συμμετρική (συγκρουσιακή) σχέση με εμάς. Το ισχυρό του όπλο είναι το παραλήρημα. Όσο με τις θερα-

πειες μας δεν μπορούμε να το αχρηστεύσουμε, τόσο αυτός θα παραμένει νικητής. Η νίκη του όμως είναι Πύρρειος, γιατί του στοιχίζει την ελευθερία, την επαγγελματική του προσοτική, κάποιες απολαύσεις στη ζωή, κ.ά. Είχε λοιπόν λόγους να συνθηκολογήσει. Η συνθηκολόγηση σήμανε την ώρα του εξιτηρίου. Παρ' όμως να κρατήσει στη συνέχεια τους όρους της συμφωνίας; Είναι μια άλλη σύζηση που δεν αφορά την παρέμβαση στην κρίση.²¹

²¹ Για τον αναγνώστη που θα γοητευτεί με το θεραπευτικό παράδοξο επισημάνω:

- Είναι απαγορευμένη ζώνη η περιοχή της επικινδυνότητας (π.χ. αυτοκτονική συμπεριφορά).
- Τέτοιες αντισυμβατικές παρεμβάσεις έχουν επιτυχία αποτελέσματα, αλλά με ημερομηνία λήξης.

8

ΕΝΑ ΖΕΥΓΟΣ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

Ο κ. Α, 48 ετών, και η κα Β, 45, είχαν σχέση δύο-μυση ετών όταν μου ζήτησαν να τους αναλάβω ιδιωτικά για ψυχοθεραπεία ζεύγους (ΨΖ).

Στην 1^η συνεδρία συνέλεξα αρκετές πληροφορίες: Αυτός ελεύθερος επαγγελματίας και εκείνη εργαζόμενη στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Αφότου συνδέθηκαν εκείνη άφησε την οικογενειακή κατοικία και εγκαταστάθηκε στο σπίτι του. Το κύριο πρόβλημα στη σχέση τους δήλωσαν ότι είναι οι καυγάδες που έχουν γίνει συχνά και λίγο – λίγο απομακρύνουν τον έναν από τον άλλο. Την πρωτοβουλία να με επισκεφθούν την είχε ο κ. Α. Έχουν λιγοστός φίλους και περιορισμένη κοινωνική ζωή. Οι ερωτικές τους συννευρέσεις είχαν τελευταία αραιώσει. Και οι δύο επιθυμούσαν τον γάμο, με τον κ. Α. να επιθυμεί και την απόκτηση παιδιού.

Θ: Αν παντρευτείτε ποιον θα βάλετε κουμπάρο; κ.Α. και κ.Β. μαζί: Τον γέροντα (αμφότεροι έχουν πνευματικό).

Ζήτησα να μου αναφέρουν παραδείγματα καυγάδων. Το έκαναν, χωρίς όμως να με πείσουν ότι τέτοια περιστατικά είναι ικανά να κλονίσουν ολόκληρη τη σχέση. Σεβόμενος τη δική τους εστίαση στις διαφωνίες, οι οποίες οδηγούν στους καυγάδες, τους πρότεινα μικρές «συνταγές» αμοιβαίας διαπραγματεύσης με υλικά από την επαναληπτικότητα και το περιεχόμενο των προηγούμενων καυγάδων.

Στην 2^η συνεδρία, δύο εβδομάδες αργότερα, διαπιστώθηκε ότι, παρά τους καυγάδες, το κλίμα ήταν πολύ πιο ήπιο. Η σύζυγηση περιστράφηκε κυρίως γύρω από τις οικογένειες καταγωγής. Οι γονείς του κ.Α., όπως και ο αδελφός του ζουν σε μακρυνή πόλη και έχουν αραιές επαφές. Το βαπτιστικό του όνομα παραμένει σε τάξιμο. Οντως, η μητέρα του είχε χάσει τρία παιδιά πριν από αυτόν και τον είχε τάξει. Οι γονείς της κ^ς Β. ζουν στην Αθήνα, όπως και ο αδελφός της. «Είναι τοξική οικογένεια, αλλά έμεινα μαζί τους επειδή τους λυόμουν... μπορεί και γιατί δεν είχα την αυτοπεποίθηση να φύγω... η μητέρα μου συμπεριφερόταν άσχημα στον πατέρα μου και σε μένα». Ο πατέρας έχει χάσει ένα μέλος του σε εργατικό ατύχημα. Είχε πρόσφατα διαγνωστεί με άνοια.

Κλείνοντας την συνεδρία τους ζήτησα ένα ημερολόγιο καυγάδων. Η προκαθορισμένη, δύο εβδομάδες μετά, συνεδρία ματαιώθηκε. Με ενημέρωσαν τηλεφωνικά ότι η υγεία του πατέρα της έχει επιδεινωθεί και ζήτησαν αναβολή. Έτσι, η 3^η συνεδρία πραγματοποιήθηκε έξι εβδομάδες μετά την προηγούμενη.

Σε αυτήν το κλίμα ήταν βαρύ. Σχεδόν δεν μιλούσαν ο ένας στον άλλο. Εκείνη είχε εγκαταλείψει για μία εβδομάδα την κοινή στέγη. «Τύφια, γιατί έχω ακόμη συναισθήματα γι' αυτόν». Το ίδιο έκανε και την παραμονή της συνεδρίας μας. Ο κ. Α την κατηγορεί ότι παρερμηνεύει τα πάντα, όμως η κ^ς Β. επισκέφθηκε ψυχίατρο, που δεν της έδωσε φάρμακα παρά μόνον συμβουλές. Προστέθηκε και αμοιβαία καχυποψία, γιατί διαπίστωσαν έλλειμμα στο κοινό ταμείο. Όδες οι προστάθειές μου για συνενόηση έπρεπαν σε κενό. Όσο για την υγεία του πατέρα, όλα χειρότερα μέσα στον τελευταίο μήνα: Από το Νοσοκομείο όπου νοσηλεύτηκε για λίγο, διακομίστηκε σε ιδιωτική Κλινική όπου και παραμένει με ανώλεες, τεχνική φροντίδα, κ.α. Από τη σύζυγηση μου έγινε σαφές ότι η κρίση στη συντροφική σχέση συμπιέζει χρονικά με την κατάρρευση του πατέρα. Τους το επισήμανα, αλλά αυτοί το προσπέρασαν.

Θ: Ποιος έχει αναλάβει το βάρος της περιθαλής του πατέρα;

κ^α Β: Και οι τρεις

κ.Α.: (θυμωμένος) Σχεδόν εξολοκλήρου η... (η σύ-
ντροφός μου).

Εκείνη άρχισε να κλαίει, λέγοντάς μας: «Αισθάνο-
μαι ότι τον έχω εγκαταλείψει».

Έδωσα ένα χαρτομάληλο στον κ.Α για να της το
προσφέρει. Ο χρόνος της συνεδρίας είχε σχεδόν εξα-
ντηθεί και ήθησα ένα ολιγόλεπτο διάλειμμα. Βγήκα
από το δωμάτιο για να σκεφθώ. Το ζεύγος με περιμε-
νε παγερά σιωπηλό.

Θ: Τι θα έλεγε τώρα ο πατέρας σας αν ήταν μαζί μας
και τα είχε τετρακόσια;

κ^α Β: Κλαίει.

κ.Α.: Κοιτάζει με αμηχανία.

Θ: Είμαι κοντά στην ηλικία του, έχω διαβάσει τη σκέ-
ψη του... έχω διαβάσει τη σκέψη του... είστε έτοι-
μοι να ακούσετε;

κ^α Β: Γνέφει καταφατικά.

κ.Α.: Κοιτάζει ανέκφραστος

Θ: Είναι η έκκλησή του, εγώ την μεταφέρω: «Κόρη
μου ακόμα έκανες για μένα, δεν χρειάζεται άλλο.
Τώρα κοιτάξε να μη συμβεί σε σενα και τον συ-
ντρόφο σου αυτό που συνέβη σε μένα με την μη-
τέρα σου».

Σηκώθηκα και τους αποχαιρέτησα με χειραψία.

Εκείνη συνέχισε να κλαίει, αυτός παρέμεινε σιωπη-
λός, αλλά έδειχνε προβληματισμένος.

κ.Α.: Το επόμενο RV;

Θ: Μόλις εισακουσθεί ο πατέρας, θα βρούμε νέο RV.

Στο επόμενο δίμηνο η συντροφική σχέση είχε ση-
μαντικά εξομαλυνθεί.

Σχόλιο

Η 3^η συνεδρία διεξήχθη σε συνθήκες κρίσης.
Ασφαλώς και οι κρίσεις είναι προϊόν των δυναμικών
μιας σχέσης. Όμως αυτό δεν αρκεί. Χρειάζεται πάντα
ένας πυροδότης για να ξεσπάσουν. Στην περίπτωση
του ζεύγους μας πυροδότης ήταν η ραγδαία επιδεί-
νωση της υγείας του πατέρα. Πώς όμως αυτό συ-
μβάλλεται με την συντροφική σχέση; Πιθανότατα, η
κ^α Β. έχει αφήσει πίσω της εκκρεμότητες στις σχέσεις
της με την οικογένεια καταγωγής και αυτές την δυ-
σκολεύουν να αναπτύξει απερίσπαστα την τωρινή
της σχέση. Πιθανότατα, επίσης, ο κ.Α. να μην μπορεί
να την βοηθήσει, γιατί κουβαλάει και αυτός της ίδιας
τάξης προβλήματα.

Μία αξιοπρόσεκτη άποψη ισχυρίζεται ότι τις πε-
ρισσότερες φορές οι κρίσεις λύνονται αφ' εαυτών, χω-
ρίς εμείς να χρειάζεται να παρέμβουμε. Δεν ξέρω αν
η περίπτωση του ζεύγους Α-Β θα επιβεβαιώνει αυτή

ΕΡΩΤΗΣΗ
ΑΡΧΑΙ
ΟΝΤΕΣ
ΔΙΑΝΤΕ

την άποψη, όμως οι θεραπευτές έχουν την (εγγενή ή επίκτητη) τάση να παρεμβάλουν για να βοηθήσουν. Ενεργώντας έτσι, συχνά σκοντάφτουν στο αντιφατικό αίτημα των θεραπευόμενων: Βοηθήσέ μας, αλλά μην μας αλλάξεις.

Είναι αλήθεια ότι η ΨΖ επιφυλάσσει σκοπέλους για τον θεραπευτή. Ένας από αυτούς είναι η τριγωνοποίηση του. Το ζεύγος, δηλαδή, επιδιώκοντας να μετριάσει τις εντάσεις, να συντηρήσει τον δεσμό, κ.α. μεταχειρίζεται τον θεραπευτή ως χρήσιμο τρίτο. Κατά συνέπεια διαιωνίζονται οι συνεδρίες, χωρίς να προκύπτει πρόοδος σε ότι ορίστηκε ως δουλειούργια της δυαδικής σχέσης.

Ένας άλλος σκοπέλος είναι η απώλεια της ουδετερότητας του θεραπευτή. Η αμεροληψία και η ίση αίσθηση από τα δύο μέλη δεν είναι αυτονόητη, αφού ο θεραπευτής καθίσταται μέρος του θεραπευτικού συστήματος (θεραπευτής + θεραπευόμενοι) και φεύγει από την θέση του «αντικειμενικού» παρατηρητή. Τα μεταβιβαστικά και αντιμεταβιβαστικά συναισθήματα (από τους θεραπευόμενους προς τον θεραπευτή και αντιστρόφως) διακινούνται έντονα σε πολλές συνεδρίες. Εξαρτάται από το φύλο του θεραπευτή και το αξιακό του σύστημα (αναφορικά με τη σχέση των δύο φύλων) το πώς θα τα διαχειριστεί.²²

²² Προστατευτικό μάξιλαρι είναι η επιστροφή στην ζεύγους θε-

Αν η ουδετερότητα χαθεί, το πιο πιθανό είναι ότι θα διακοπούν πρόωπα οι συνεδρίες.

Στην 3^η συνεδρία με το ζεύγος Α-Β με κατέκλυσε μία αρνητική ενέργεια που προερχόταν και από τους δύο. Καμία χαρμαίδα αυτοδοξίας δεν μπόρεσα να ανοίξω. Για να διασωθώ,²³ κατέφυγα στο εφένρημα του από μηχανής Θεού: Ο πατέρας δι' αντιπροσώπου (εμού). Προσωπικά, τα καταφέραμε.²⁴

Κ ΝΑΝΟΣ

παρευτών, αντίθετου φύλου, αντί του ενός θεραπευτή.

²³ Η έξουδένωση του θεραπευτή είναι μία από τις «παρά-πλευρες απώλειες» στην ΨΖ.

²⁴ Η χρήση εαυτού (του θεραπευτή) και της παροντοποίησης από τους, (όμως σημαντικού τρίτου προσώπου), είναι αποδεκτές τεχνικές στην ΟΨ και ΨΖ, αρκεί ο θεραπευτής να μπορεί να δικαιολογήσει, στον εαυτό του και στους άλλους, αυτή την επιλογή του.

Ο Θ ΑΝΙ ΟΣ
ΤΑΙΝΑ
ΤΕΧΝΙΚΗ
ΣΤΗΝ